

Ječtra Boke

MJESEČNA PUBLIKACIJA POMORSKOG MUZEJA CRNE GORE
KOTOR

Oktobar 2012.

Postavka izložbe
Bokeljskog blaga u
izložbenom saonu
(Salón del Apeadero)
Kraljevskog
dvorca u Sevilji

U PRESTONICI ANDALUZIJE 11. OKTOBRA OTVORENA IZLOŽBA
BLAGO CRNE GORE – ZAVJETI IZ GOSPE OD ŠKRPJELA I BOKE

Blago Boke u Sevilji

Fotografije: Don Anton Belan

U izložbenom prostoru Kraljevskog dvorca (Real Alcazar) u Sevilji, prestonici španske pokrajine Andaluzije, 11. oktobra otvorena je veoma zapažena izložba **Blago Crne Gore – Zavjeti iz Gospe od Škrpjela i Boke**. Velika nam je čast da je u njoj pripremi učestvovovao i naš Pomorski muzej.

Izložbenu postavku čini 800 srebrnih zavjetnih pločica iz epohe baroka koje se čuvaju u crkvama Gospe od Škrpjela i u Bogorodičinom hramu na Prčanju. Izložene srebrne zavjetne pločice su dar brojnih generacija crkvama posvećenim Bogorodici u Boki i one su živo svjedočanstvo intenziteta vjere i kulture kroz vjekove

na ovom prostoru, kao i posebne pobožnosti prema Djevici Mariji, naročito kod pomoraca.

Izložbu je organizovala Ambasada Crne Gore pri Svetoj Stolic i Malteškom Redu u saradnji, pored našeg muzeja, sa Ministarstvom kulture Crne Gore, Biskupijom Kotor, Opštinom Kotor i Turističkom organizacijom Kotora. Autor izložbe je ugledni stučnjak za zlatarstvo i primijenjenu umjetnost iz Venecije **Piero Paci** (Pazzi), a jedan od glavnih promotera i organizatora postavke u Španiji bio je **don Anton Belan**, generalni vikar Kotorske biskupije, laureat nagrade... (nastavak na stranama 3, 4 i 5)

Jedra Boke je mjesečna publikacija
Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru
Oktobar 2012. godine

Direktor Pomorskog muzeja
mr Mileva Pejaković Vujošević

Prijatelji i saradnici

Prof. dr Anton Sbutega
Prof. dr Gracijela Čulić
Prof. dr Milja Radulović
mr Stevan Kordić
Don Anton Belan
Prof. dr Milenko Pasinović
Antun Tomić
Milan Sbutega
Zoran Radimiri
Željko Brguljan
Petar Palavršić
Radojka Janičijević
Jelena Karadžić
Slavko Dabinović
Milica Vujović
Smiljka Strunjaš

Jedra Boke sadržajno i tehnički oblikuje
Drago Brdar

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru
Trg Bokeljske Mornarice 391 Kotor, 82000
Telefon: +382 (0) 32 304 720
Fax: +382 (0) 32 325 883
Website: www.museummaritim.com
e-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastao je postepenim razvitkom prvobitne zbirke Bratovštine "Bokeljska mornarica", utemeljene oko 1880. godine, koja je od 1900. godine otvorena za javnost, a 1938. godine preuređena i otvorena na prvom spratu sadašnje muzejske zgrade, barokne palate plemićke porodice Grgurina iz početka XVIII vijeka, koja je od 1949-1952. godine kompletno restaurirana i adaptirana za potrebe Muzeja.

Misija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru je da čuva sjećanje naše zajednice na bogatu pomorsku istoriju Boke Kotorske, njeno izuzetno kulturno nasleđe kroz prikupljanje, čuvanje i predstavljanje naše bogate pomorske tradicije i kulturne baštine. Pomorstvo je u Kotoru počelo da se razvija za vrijeme srednjeg vijeka. Pomorski muzej sa dužnim poštovanjem čuva uspomene na te davne dane, na uspjehe slavnihi kotorskih moreplovaca, umjetnika, brodograditelja, zanatlija, državnika i diplomata, posrednika između istoka i zapada.

Pomorski muzej je institucija kulture
Republike Crne Gore.

Darovi gospođe Nade Radimir

I u ovom broju našeg biletena ojavljujemo fotografije darova koji su nam ljetos stigli iz Australije od naše nekadašnje sugrađanke, poštovane gospođe **Nade Radimir**. Na prvoj fotografiji dolje vidi se sto u biblioteci našeg muzeja prepun raznih knjiga, čitava biblioteka od stotinu vrijednih djela, enciklopedija i monografija. Uz sto su lampe, kao i dvije slike čije smo fotografije objavili u prošlom broju *Jedra Boke*. Zbog zauzetosti obilježavanja jubileja 60 godina postojanja Pomorskog muzeja poklonjene predmete iz Australije još nismo stigli sve raspakovati i razvrstati. Na fotografiji u sredini je dobrotvska škrinja sa bogatom ornamentalskom kompozicijom u na prednjem dijelu. Lijepa škrinja je izrađena od drveta u 18. vijeku, a njene dimenzije su 45x118x50 centimetara. Bila je vlasništvo porodica **Smekja, Radoničić i Radimir**. Škrinja koja se vidi na fotografiji na dnu strane potiče iz vremena austrougarske monarhije, tačnije carice **Marije Terezije** koja je živjela od 1717. do 1780. g. Izrađena je od drveta takođe u 18. vijeku. Na njoj je sa desne strane utisnut monogram JB. Njene dimenzije su 102x52x43 centimetara. Kao i gornja škrinja bila je u posjedu porodica Smekja, Radoničić i Radimir.

Foto: S. Dabinović

Blago Boke u Sevilji

nastavak sa strane 1

Otvaranje izložbe u Kraljevskom dvorcu u Sevilji: prof dr Anton Sbutega govori na otvaranju (drugi s lijeva); Jacinto Perez Elliot (prvi s lijeva), Francisco Javier Landa (u sredini), Monsinjur Ilija Janjić (drugi s desna) i Piero Paci (prvi s desna)

Foto: S. Dabinović

...**Merito Navali** našeg muzeja. Na svečanom otvaranju izložbe govorili su Ambasador pri Svetoj Stolici **prof. dr Antun Sbutega**, Biskup kotorski **Monsinjur Ilija Janjić**, **Jacinto Perez Elliot**, direktor Kraljevskog dvorca, opštinski odbornik odgovoran za Alkazar **Javier Landa**, te autor Piero Paci.

Prema svjedočenju **mr Mileve Vujošević Pejaković**, direktorice našeg muzeja, izložba je otvorena u prisustvu oko 200 ljudi među kojima je bio veliki broj uglednih predstavnika političkog, vjerskog i kulturnog života Sevilje. Osim direktorice Muzeja, prisustvovali su predstavnici Turističke organizacije Kotor, sveštenici Katorske biskupije i tim zaposlenih u Pomorskom muzeju.

Ambasador Sbutega je, između ostalog, rekao da je Crna Gora istovremeno jedna od najmlađih država u svijetu, koja je obnovila nezavisnost 2006. godine, ali i jedna od najstarijih, jer njena istorija počinje prije 25 vjekova.

Razne etničke i vjerske zajednice su u Crnoj Gori stvorile značajnu i raznoliku kulturnu baštinu. I pored vjekovnih ratova, invazija i zemljotresa to kulturno blago je sačuvano, jer su stanovnici Crne Gore uvi-

jek imali poštovanje za duhovne i estetske vrijednosti, kazao je Sbutega. On je govorio i o istorijskim vezama Španije i Crne Gore.

Piero Paci je naglasio da se radi o zbirci zavjetnih pločica jedinstvenoj u svijetu koja ima veliku umjetničku, istorijsku i duhovnu vrijednost. Direktor Kraljevskog dvorca Jacinto Perez Elliot je istako veliki kulturni značaj ove izložbe, ne samo za Crnu Goru već i za kulturnu javnost Sevilje i Španije.

Katalog izložbe na španskom jeziku ima 160 strana i 358 fotografija u boji. Njegov autor Piero Paci je stručno obradio izložene eksponate, dok je Ambasador Sbutega napisao opširan tekst o istoriji Crne Gore, Katora i Biskupije.

Ovo je prva značajna kulturna manifestacija koju Crna Gora organizuje u Španiji. Kako je saopštila Ambasada Crne Gore pri Svetoj Stolici, funkcija izložbe je da, pored izlaganja jednog dijela bogatog umjetničkog nasljeđa, predstavi istoriju i kulturu Crne Gore, kao i njenu turističku ponudu. Izložba je izazvala veliko interesovanje medija i kulturne javnosti u Španiji. RTCG je snimila posebnu emisiju o ovom događaju.

Kraljevski dvorac u Sevilji, koji je UNESCO proglasio kulturnom baštinom čovječanstva, jedan je od najmonumentalnijih arhitektonskih kompleksa ne samo u Španiji. Prvobitno je bio mavarska tvrđava. Mavri su vladali Seviljom od 711. do 1248. godine.

Blago Boke u Sevilji

nastavak sa strane 3

Eksponati u izložbenoj sali Kraljevskog dvorca

Publika razgleda izložene eksponate

Foto: S. Dabinović

Poslije otvaranja izložbe ambasador Sbutega je govorio o turističkoj ponudi Crne Gore, a prisutnima je uz katalog izložbe podijeljen propagandni materijal o Crnoj Gori i Kotoru. Pored direktorice mr Mileve Pejaković Vujošević, samom činu otvaranje izložbe iz Muzeja su prisustvovali još i kustos **Jelena Karađžić**, konzervator **Milica Vujović**, restorator **Smiljka Strunjaš**, bibliotekar **Slavko Dabinović** i sekretar Muzeja **Božana Biskupović**.

ULOGA MUZEJA

Pomorski muzej Crne Gore bio je angažovan u obinom poslu pripreme izložbe. Naš konzervatorski tim obavio je svu potrebnu muzeološku obradu vrijednih eksponata, uz komplikovanu ali neophodnu proceduru dokumentovanja i osiguranja eksponata. Obrada predmeta trajala je dva mjeseca, za svaki od njih urađen je karton sa osnovnim podacima i istorijatom, zatim je Muzej dobio dozvolu od Uprave za kulturna dobra Crne Gore i nalog od Ministarstva kulture, pa je uslijedila procedura osiguranja. Potpisan je i ugovor o prevozu specijalnim vozilima, koja su putovala do Španije tri dana, preko pet država. Pomorski muzej već niz godina ima odličnu saradnju sa kotorskom Biskupijom. To što su nam povjerali ove vrijedne zavjetne darove na obradu, čini nam posebnu čast, zadovoljstvo i odgovornost, jer time predstavljamo Kotor, Boku Kotorsku i Crnu Goru.

Španija je značajna pomorska, kolonijalna sila prošlosti, ali nema takvu zbirku maritimne tematike, kao što posjeduje Kotorska biskupija. Upravo zbog toga su bili zainteresovani da ova izložba bude postavljena u prestižnom prostoru Kraljevske palate u Sevilji. U tome veliki udio ima muzeološki tim Pomorskog muzeja, bez čije pomoći ne bismo uspjeli da uradimo kartografiju - ocjenio je za Jedra Boke don Anton Belan.

Atrijum Kraljevske palate, čiji je španski naziv Patio de las Doncellas (Đardin djevojaka), poslije otvaranja izložbe. Svoje ime duguje legendi da su Mavari svake godine zahtevali 100 djevojaka od podčinjenih hrišćanskih kraljeva.

Foto: S. Dabinović

Fotografija gore: Zavjetne pločice; Fotografija lijevo gore: Kotorska ekipa u ambijentu Ambasadorske dvorane, po redosljedu s lijeva - Smiljka Strunjaš, Đorđe Janković, Jelena Karadžić (čuči), prof. dr Anton Sbutega, Milica Vujović, Monsinjur Ilija Janjić, Nada Sbutega, Pilar Luengo, voditeljica Kraljevske palate, Monsinjur Srećko Majić, Božana Biskupović, mr Mileva Pejaković Vujošević, don Anton Belan, Slavko Dabinović i Zoran Živković; Fotografija lijevo sredina: Monsinjur Ilija Janjić, mr Mileva Pejaković Vujošević, Nada i Anton Sbutega u vožnji fijakerom kroz grad; Fotografija lijevo dolje: autor izložbe Piero Paci sa našom restauratorkom Smiljkom Strunjaš u fijakeru; Fotografija desno sredina: Jelena Karadžić, Božana Biskupović, Zoran Živković, Smiljka Strunjaš, Monsinjur Ilija Janjić, mr Mileva Pejaković Vujošević, Đorđe Janković, don Anton Belan, Monsinjur Srećko Majić, Slavko Dabinović i don Ante Dragobratović (čuči), ispred čuvene gradske katedrale; Fotografija dole: ženski deo ekipe Muzeja ispred vrata katedrale.

PRIJATELJI SA KRKA 22. OKTOBRA PREDSTAVILI PROJEKAT KOMUNICIRAJMO BAŠTINU

Povezani morem, vjekovima, brodom, slikom, pjesmom

U sklopu obilježavanja 60 godina od osnivanja Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor u palati Grgurina 22. oktobra je predstavljen projekat **Komunicirajmo baštinu** – Centra za kulturu grada Krka. To je dio projekta međunarodne kulturne suradnje Hrvatske i Crne Gore koji su zajedno organizovali Centar za kulturu Grada Krka i naš Pomorski muzej.

Projekt Komunicirajmo baštinu objedinjuje četiri različite, ali ipak međusobno povezane izložbe: **Ploviti se mora** autora **Željka Skomeršića**, **Visinske tišine** Saše Lončarića, **Zlatne i srebrne tačke** Sabine Barbiš i Marija Depicolzuanea, te **Roršaš i nova pornografija** Igora Gržetića. Autori su različitih generacija i profesija (akademski slikar, arhitektica, grafički dizajner, profesor likovnih umjetnosti i obrtnik) koji su kroz različite medije stvorili jedinstveni krčki kvadripitih prema motivima krčke povijesne i tradicijske baštine.

Spaja nas Mediteran, spajaju nas institucije, veže nas more, brod ali i povjest, zato nije slučajno da se pod krovom palata Grgurina održavaju ustvari četiri izložbe – kazala je direktorica Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor **mr Mileva Pejaković Vujošević**.

Predstavljajući projekat direktorica Centra za kulturu grada Krka **Maja Parentić** podsjetila je da Kotor i Krk baštine ogromno povjesno pomorsko nasleđe, mnogo je poveznica između

Gospođa Maja Parentić govori o projektu **Komunicirajmo baštinu**; Desno je mr Mileva Pejaković Vujošević a lijevo Dolores Fabian

ovih gradova, počevši od galija koje su učestvovala u Lepantskoj bitci do kulturne baštine koja je sačuvala kulturni identitet mediteranskog kruga kome pripadaju ova dva grada.

Prema njenim riječima, koncept gostovanja prijatelji sa Krka su duže vrijeme promišljali a odlučeno je da se ne stvara ništa novo, već samo osmislili na koji način promovirati svoju baštinu, odnosno komunicirati je na inventivan i savremen način. Podloga za to je nađena u radovima krčkih autora koju su do sada djelovali zasebno.

Priča započinje izložbom maketa brodova, vrsnog hrvatskog make-

tara **Željka Skomeršića**, priznatog u evropskim i svjetskim krugovima brodomaketara, pod nazivom **Ploviti se mora**. Baš prema tom nazivu gosti sa Krka opredijelili su se da kulturnom baštinom kroz umjetnost otplove dalje, tako da prošlost interpretiraju u sadašnjosti za budućnost, tako i da istu promoviraju na nekim drugim obalama. Izložbu **Komunicirajmo baštinu** otvorio je doskorašnji kustos Pomorskog muzeja Kotor, naš dragi prijatelj **Petar Palavršić** koji je do penzije vodio pomorsko-tehničku zbirku u Pomorskom muzeju.

On je kazao da ovako kvalitetne izložbe makete brodova u Muzeju nije bilo, a predstavili su se brojni kvalitetni modelari. Modelar **Željko Skomeršić** svoje makete radi po propisima me-

Petar Palavršić otvara izložbu **Ploviti se mora**

Pozdravna riječ direktorice Pomorskog muzeja **mr Mileve Pejaković Vujošević**

Foto: S. Dabinović

Foto: S. Dabinić

Razmjena poklona: Gospođa Parentić sa polumodelom krčke galijske iz 1571. godine koja je učestvovala u Lepantskoj bici, poklon našem muzeju; Mr Pejaković Vujošević sa slikom Bokeljski bark Božidar, nekada vlasništvo porodice Ivelić iz Risna, poklon prijateljima sa Krka

đunarodnog udruženja modelara brodova koji su veoma rigorozni. Palavršić je skrenuo pažnju da se ispred svakog modela, a njih je ukupno 16 na izložbi, treba zadržati jer su među njima i modeli brodova na kojima su plovili i Bokelji.

Saša Lončarić, tajnoviti akademski slikar, vrstan akvarelista, pored svojih akvarela, predstavio se i kroz jedinstveni likovni medij, vinorel, tehniku crtanja vinom nastalu na obalama Mediterana krajem 15. i početkom 16. vijeka. Nedostatak boja odnosno njihova skupoća dovela je do slikanja pigmentom crvenih vina. Izuzetno minuciozan pristup, odabir motiva, te izborom samog medija, stvara se uzbudljiv spoj tradicionalnog i klasičnog slikarstva, a opet kroz jedan *staro-novi* pristup.

Izložbenim projektom *Rorschach i Nova pornografija* tako je uhvaćena gradacija od potpune posvećenosti tradiciji, preko različitih evaluacija iste, pa sve do predstavljanja individualnosti koja je barem po načelu *društvenog testa* njen nastavak, tačnije njena budućnost. Upravo navedeno demonstrira činjenicu kako se baština može različito *komunicirati*, a bili toga svjesni ili ne, komunikacija (tradicija – umjetnik – tradicija – posmatrač) neupitno postoji.

Zlatne i srebrne točke – vizualizacija pučke glazbe otoka Krka je dizajnersko-istraživački projekt koji integriše savremeni jezik

vizuelnih komunikacija i tradicijsku baštinu. Isti je baziran na transkripciji jedinstvenog tonskog sastava dvoglasja tjesnih intervala. Započet je 2010. godine, samoinicijativno, a kolidirao je s uključivanjem dvoglasja tjesnih intervala na UNESCO-vu listu nematerijalne baštine. Glavni dio projekta čini serija od petnaest grafika. Prvi put radovi su bili izloženi u Hrvatskom kulturnom centru pri ambasadi Hrvatske u Londonu.

Sva navedena događanja praćena su jedinstvenim katalogom, ali s namjerom da krčko povijesno nasljeđe interpretira na savremen i autorski inventivan način. Tako koncipiran katalog omogućava sudjelovanje i u ostalim međunarodnim projektima, obzirom da je štampan dvojezično. Radi se o mapi s trideset i tri uložena lista koja sadrži uvodni tekst (recenziju) **mr. sc. Milice Žužić**, te bigrafije i radove okupljenih autora. Dizajn potpisuje **Igor Gržetić**.

Finansijsku podršku projektu uz Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, PGŽ, Grada Krka, TZ Grada Krka, te HDS dala je i Zaklada **Adris**, prepoznavši ovu krčku inicijativu, unutar programa **Stvaralaštvo, ekologija, baština i dobrota**, vrijednom sufinansiranja.

U muzičkom dijelu programa nastupile su klapa **Kaštadi** i **Alkima** i članovi Kulturno-umjetničkog društva **Vrh**.

Na fotografijama: Publika prati otvaranje izložbe

Foto: Radio Dux

Povezani morem, vjekovima, brodom, slikom, pjesmom

nastavak sa strana 6 i 7

Projekat *Komunicirajmo baštinu* – Centra za kulturu grada Krka pratio je lijep muzički program koji je bio doslovno usklađen sa temom izložbe. Za ovu priliku su u Kotor doputovali klapa *Kaštadi* iz Poljica (mjesto na zapadnom dijelu Krka, u kraju koji se naziva *Šotovento*) i kulturno-umjetničko društvo *Vrh* sa Krka. *Kaštadi* su najprije nastupali ispred palate Grgurina, a zatim u programu otvaranja izložbe (fotografije prvi red lijevo i desno). Na fotografiji u drugom redu lijevo vidi se nastup dvoje članova KUD *Vrh*, a na fotografiji desno su članice kotorske ženske klape *Alkima*. Neke od izloženih eksponata krčkih baštinka predstavljamo u okviru dolje. Tu su makete starih jedrenjaka modelara *Željka Skomeršića*, zatim slike *Saše Lončarića*, te *Zlatne i srebrne točke* Sabine Barbiš i Marija Depicolzuanea (druga fotografija dolje lijevo) i *Roršaš i nova pornografija* Igora Gržetića (posljednja fotografija dolje)

Foto: S. Dabinović i Radio Dux

Pomorstvo u KOTORU – danas

Boka i Luka Kotor su i ove godine ostali jedna od najatraktivnijih destinacija u koje dolaze „ploveći hoteli“ – imponzantni putnički brodovi pojedinačnog kapaciteta i preko 3 hiljade putnika. Samo ovdje njihovi putnici mogu doživjeti neposredan i blizak kontakt sa prirodnim i urbanim okruženjem pošto se brodovi vezuju bukvalno ispred samog grada, na samo par desetina metara od atraktivnog kotorskog Starog grada. Zahvaljujući tim pogodnostima do 1. novembra u Luku Kotor je, prema podacima lučke uprave, uplovilo 300 većih i manjih putničkih brodova–kruzera koji su doveli ukupno 181.500 putnika. U prvih devet mjeseci te brojke su bile: 273 broda i 187.923 putnika (četiri odsto više brodova i 22 odsto više putnika u odnosu za isti period prošle godine) i 1.391 jahta sa 5.412 putnika (17 odsto više jahti, a putnika na jahtama tri odsto manje nego prošle godine za isti period). Ekonomski efekti od dolazaka velikih putničkih brodova u Boku značajni su ne samo za to preduzeće i pomorske agencije kao neposredne učesnike u pružanju usluga kruzera.

Posjete kruzera Luci Kotor u oktobru

Datum	Ime broda	BRT	Vrijeme dolaska	odlaska
01 10.	Riviera	66000	7:00	22:00
	Artemis	1206	9:30	
	Ocean Majesty	10417	8:00	13:00
02 10.	Artemis	1206		13:00
	Wind Surf	14754	8:00	17:00
3 10.	La Belle de l'adriatique	2995	10:00	16:00
	FTI Berlin	9570	16:00	21:00
	Royal Clipper	4425	9:00	23:59
4 10.	Armonia	58625	7:00	13:00
	Costa Classica		13:30	19:00
	Crystal Serenity	68870	8:00	17:00
	Seabourn Spirit	9975	7:00	16:00
5 10.	Kristina Katarina	12907	10:00	22:00
6 10.	Costa Voyager	24391	8:00	13:00
	Sea Cloud II	3849	8:00	12:00
7 10.	Arethusia	1206	9:00	
	Riviera	66000	8:00	17:00
	Oceania	77499	9:00	18:00
	Nieuw Amsterdam	86273	11:00	17:00
8 10.	Arethusia	1206		13:00
	Solstice	118100	7:00	16:00
9 10.	Europa	28890	10:00	15:00
10 10.	La Belle de l'adriatique	2995	10:00	16:00
	Royal Clipper	4425	9:00	16:00
11 10.	Armonia	58625	7:00	13:00
	Discovery	20216	13:00	21:00
	Costa Classica		13:30	19:00
	Ryndam	55819	8:00	17:00

Datum	Ime broda	BRT	Vrijeme dolaska	odlaska
12 10.	Artemis	1206	10:30	
13 10.	Artemis	1206		13:00
	SS Voyager	42363	8:00	23:00
14 10.	Seabourn Spirit	9975	7:00	16:00
17 10.	Wind Surf	14754	9:00	22:00
	La Belle de l'adriatique	2995	10:00	16:00
	Grandeur of the Seas	73817	12:00	20:00
18 10.	Costa Classica		13:30	19:00
	Armonia	58625	13:00	
19 10.	Silhouette	118100	8:00	17:00
20 10.	Solstice	118100	7:00	16:00
22 10.	Seabourn Odyssey	32346	8:00	16:00
	Artemis	1206	9:30	
23 10.	Artemis	1206		13:00
	La Belle de l'adriatique	2995	10:00	16:00
	Pacific Princess	30277	8:00	17:00
24 10.	Seabourn Spirit	9975	7:00	16:00
	Wind Surf	14754	8:00	17:00
	Costa Classica		13:30	19:00
25 10.	Armonia	58625	7:00	13:00
	SS Mariner	48075	8:00	20:00
26 10.	SS Mariner	48075	8:00	20:00
27 10.	Silhouette	118100	18:00	
30 10.	Azamara Journey	30277	10:00	
31 10.	Azamara Journey	30277	6:30	
	Golden Iris	16852	15:00	20:00
	Riviera	66000	7:00	20:00
	La Belle de l'adriatique	2995	10:00	16:00
	Pacific Princess	30277	7:00	18:00

Kruzer Armonia (Harmonija) kompanije Mediterranean Shipping Company S.A. (MSC) na sidrištu ispred kotorske luke 25. oktobra

Godišnjice

MJESEC U KOME SE ODIGRALA LEPANTSKA BITKA - Dolazak u Kotor naših prijatelja sa ostrva Krka, te poklon koji smo dobili - polumodel krčke galiije iz 1571. g. kakva je učestvovala u Lepantskoj bici - zgodan su povod da se i ovog oktobra podsjetimo tog strašnog pomorskog sukoba hrišćana i Osmanlija na moru, koja je odnijela mnogo života sa prostora Boke, Krka i cijelog jadranskog priobalja.

Neposredni okidač za Lepantsku bitku, označenu kao najveća pomorska bitka srednjeg vijeka i jedna od najslavnijih takvih u istoriji, bilo je Tursko osvajanje ostrva Kipra, do tada pod mletačkom kontrolom. Bitka se odigrala u nedelju 7. oktobra 1571. g. i okončana je pobjedom hrišćana. U njoj je učestvovalo 525 brodova (galiija, brigantina, fusti i teretnih brodova), 173 hiljade ljudi na obje strane. Osmanlije su pritom imale jasnú nadmoć u ljudstvu i u brodovima, ali su bili slabiji u vojnoj opremi. Hrišćanske galiije su imale više topova, a njihova vojska posjedovala je ručno vatreno oružje, što je bilo od velike važnosti jer se nakon sudara brodova borba svela na iskrcavanje na protivničke brodove i borbe po palubi.

Borba je završena nakon više od pet sati. More je bilo doslovno crveno, prekriveno razbijenim dijelovima lađa, mrtvim tijelima i ranjenicima koji su vapili za pomoć. Epilog je oko 30.000 ljudi što mrtvih, što ranjenih, što zarobljenih na muslimanskoj strani i oko 8.000 mrtvih na hrišćanskoj. Potopljeno je bilo 50 osmanskih brodova, 137 zaplijenjeno, a oko 10.000 kršćanskih robova je bilo oslobođeno s muslimanskih galiija. Hrišćanske snage imale su 15 ili 20 izgubljenih lađa.

Bokeški doprinos i žrtva bila je galiija **Sveti Tripun Koterski** (zapovjednik **Jeronim Bizanti**), koja je nastradala u ranoj fazi borbe, te osam od 12 Peraštana članova počasne straže čuvara mletačke ratne zastave svetog Marka na mletačkom admiralskom brodu, kao i mnogi neimenovani ljudi po mnogim brodovima velike hrišćanske armade. Koterska galiija bila je na hrišćanskom lijevom krilu (mletačko brodovlje) gdje je takođe bila galiija ostrva Krka - **Uskrsli Hrist (Cristo Ressussitato)** - sa zapovjednikom **sop. Ljudevitom Čikutom**, i to 28 u prvom navalnom redu. Upravo uspjeh koji je ostvarilo to krilo na početku bitke omogućio je hrišćanskoj floti da zadobije prednost i postao je tako presudan za daljnji ishod borbe. Po jednoj verziji krčka galiija je potopljena za vrijeme bitke, a po drugoj je potonula nakon bitke zbog pretrpljenih oštećenja.

Sa prostora Boke, Dalmacije i Istre ukupno je učestvovalo osam galiija. Osim koterske i krčke, sudjelovale su još galiije iz Kopra, Cresa, Šibenika, Trogira, Hvara i Raba. Na lijevom krilu nalazile se galiija Cresa (Osora) **Sveti Nikola (Santo Nicolo)**, zapovjednik **sop. Nikola Dražić (Collane Drassio)**, na kojoj je bilo dosta ljudi sa Krka. U središnjem dijelu borbene formacije bile su se galiije Kopra **Lav (Il Leone)**, zapovjednik **sop. Dominik del Tacco**, i ostrva Hva-

ra **Sveti Jeronim (San Girolamo)**, zapovjednik **sop. Ivan Balci (Balčić)**. Pod desnim krilom (flota sastavljena uglavnom od španskih vazalnih zemalja - Đenova, Sicilija, Napulj itd. i Malteških vitezo-va) bile su galiije Raba **Sveti Ivan (San Giovanni)**, zapovjednik **sop. Ivan de Dominis**, Trogira **Žena (La Donna)**, zapovjednik **sop. Alojzije (Alviž) Čipiko**. U rezervnom sastavu bila je šibenska galiija **Sveti Juraj (San Giorgio)**, zapovjednik **sop. Kristofor Lučić**.

Ljudstvo na pomenutim galiijama nisu bili jedini galijoti s istočne obale Jadrana. S obzirom da su istarske komune bile obavezne poslati gotovo hiljadu ljudi na razne galiije, pa čak i na papinske, jasno je da ih je bilo znatno više. Osim toga, mletačke galiije koje na polasku iz Venecije nisu imale dovoljan broj ljudi, zaustavljale su se duž obale od Istre do Boke Koterske radi dopune broja ljudstva, a uzimani su i plaćenici-dobrovoljci s habsburške teritorije od Rijeke do Senja. Na galiiji pod komandom **Nicole Suriana**, kapetana **Jadrana (capitano del Golfo)**, bio je i određen broj uskoka. Na kraju je udio ljudi iz Istre i Dalmacije koji su sudjelovali u Lepantskoj bici na raznim galiijama iznosio jednu petinu od ukupnog broja hrišćanskih snaga, odnosno svaki treći čovjek u mletačkom dijelu flote bio je iz Dalmacije ili Istre.

Ne treba izostaviti da je i Dubrovačka Republika sudjelovala u savezu Svete lige (hrišćanska alijansa) sa preko trideset brodova u funkciji vojne logistike, iako je Ugovorom o tom savezu formalno bila neutralna. Da se ne zamjere Porti i ne izazovu gnjev sultana Selima II, te da nerazumno ne otkáže i zapadne hrišćanske saveznike a u duhu složenih međudržavnih odnosa među velikim silama tadašnje Evrope, Špansko kraljevstvo je *konfiskovalo* brodovlje republike sv. Vlaha, te su *vuci bili siti a ovce na broju*.

Prema mletačkim izvještajima napravljenim godinu dana nakon Lepantske bitke, tri komune Krk, Cres i Rab su zajedno jedva mogle sakupiti oko 2.650 za vojsku sposobnih muškaraca, što je, uporedivo sa izvještajima iz 1553. g. manje 2.200 muškaraca. Oni su najvjerovatnije stradali u mletačko-osmanskim sukobima, a veliki broj njih upravo u Lepantskoj bici.

Polumodel galiije sa Krka iz bitke kod Lepanta

Autori ovog polumodela su Walter Macovaz (Trst) i Željko Skomeršić (Krk); Model je izrađen prema nacrtima Josepha Furtenbacha; Razmjer 1:50

Ured: Habsburški
Zelje, Skomeršić, Krk
2019. g.